

17.22x20.51	1	11	עמוד	הארץ - כותרת	10/04/2018	63063205-5
בנימין זאב הרצל - בהקשר לצינון - 80790						

הפרוטוקול החדש של זקני ציון

דימיטרי שומסקי

יאה לשמו, שפירושו בגרמנית עוף האוכל נבלות ופגרים, מייצג הרב ד"ר גאייר ברומן האוטופי-פוליטי של תיאודור הרצל "אלטנוילנד" את כל מה שמאוס ודו-חזק בעיני גיבוריו הציונים והמחבר עצמו. גאייר עומד בראש מפלגה לאומנית-דתית, הטוענת כי אלטנוילנד – הקהילה הארצישראלית הציונית, המשקפת את חזון הצינות המדינית של הרצל – שייכת ליהודים בלבד. הוא מתנער גם בתוקף לקליטת מהגרים לא-יהודים, כי "הורים יאכלו את הלחם שלנו", כדבריו של אחד מתומכיו הנלהבים ("אלטנוילנד", כבב 2004).

בניגוד למפלגתו של גאייר, מייסדיה ומנהיגיה של אלטנוילנד נאמנים לעיקרון המכונה של סובלנות ופתיחות כלפי בני כל הדתות. בספר מוזמנים הללו להצטרף ל"בני העם היהודי [על] אדמת פלשתינה האהובה", וליהנות מהזכויות הפוליטיות במלואן, ובלבד שיכירו ב"סדר החברתי" ויקבלו על עצמם את "החובות החברתיות" של קהילת היהודים.

במסע התעמולה הלאומי שלו נגד ראשי אלטנוילנד, גאייר לא בוחל באמצעים, לרבות הסתה משולחת רסן ושקר גם ובר-טה. כפי שאומרת אחת הדמויות באלטנוילנד, גאייר למד היטב את שיטת הפוליטיקה הפופוליסטית, להתחנף להמון. ולכן, כדי "להמציא... משהו שייראה בעיני ההמון כתועלת מיידי", הוא מפיץ עלילות שווא חסרות שחר אודות מתנגדיו הפוליטיים, כגון הטענה המציגה את המנהל הכללי של החברה החדשה – ברוח הרטוריקה האנטישמית החדשה שוכה במרכז אירופה בת הזמן – כמי ששולט על הון עתק של אלטנוילנד ומוכן להפקיר את עתידה להשתלטות הזרים החומדים את אוצרותיה.

קשה שלא להבחין בדמיון בין הלאומנות הקסנופוביה וההסתה של הרב גאייר מ"אלטנוילנד", ובין מדיניותו והתנהלותו של ראש ממשלת הימין הגזעני הלאומני-הדתי בישראל. כמו הדמות הספרותית ומפלגתה, גם בנימין נתניהו יודע להתחנף לאספסוף הישראלי הגזעני – המורכב ממגוון עדות ישראל – אשר להוט לגרש מישראל כמה

עשרות אלפי פליטים ומבקשי מקלט מיבשת אפריקה, ומריע בהתלהבות להמשך הדיכוי הלאומי של מיליוני פלסטינים. ובדומה לתעמולה שמפיץ גאייר נגד המנכ"ל של אלטנוילנד, נתניהו כותב בעמוד הפייסבוק שלו פרק חדש ב"פרוטוקולים של זקני ציון", תוך שהוא בודה מלבו עלילה מתועבת, כאילו הקרן החדשה לישראל (גוף כלי-יכול השורט בעולם, לפי התיאור) היתה "הגורם המרכזי שהפעיל לחץ אירופי על ממשלת רואנדה לסגת מההסכם להוצאת המסתננים מישראל".

העלילה של נתניהו, כאילו הקרן החדשה מושכת בחוטים, מזכירה את מסע התעמולה האנטי-ציוני בספרו של הרצל

ואולם, אי אפשר להתעלם מן השורש המהותי בין הנרטיב ההרצליאני ב"אלטנוילנד", לבין המציאות הסוציאל-פוליטית בישראל כיום. הרב גאייר מוכס ברוב מן שוק על ידי בוני הארץ הציונית הישנה-החדשה. לעומת זאת, נתניהו, אבי-גדור ליברמן, מירי רגב, ועוד שורה ארוכה של יורשי הרוחניים של גאייר, הם אדוניה הבלתי מעורערים של ישראל בתום העשור השביעי לקיומה. ובה בעת ממשיכי דרכם של הרצל וגיבוריו – שרידי השמאל הישראלי, ארגוני זכויות האדם, הקרן החדשה, החותרים כולם, ברוח הצינות של הרצל והאבות המייסדים האחרים, להפוך את ישראל למדינה נקייה מגזענות, שנאת זרים ודיכוי האחר – מייצגים מיעוט לא גדול, שברור כי ידו על התחונה.

לנוכח הפער העצום בין התכנים האזרחיים המכילים של התיאוריה הציונית המדינית מהעבר הרחוק, ובין הפרקטיקה הישראלית העכשווית הקונקרטי, העומדת רובה ככולה בסימן הגזענות ושלילת ה"אחר", נשאלת השאלה מה הטעם ומה התועלת בלהעלות שוב ושוב מתהום הנשייה את התפישות השוויוניות והאנטי-גזעניות של ציונות

העבר?

התהייה הזאת מופנית אלי לא אחת – מימין וגם משמאל – כל אימת שאני מביע בעמודים אלו דעה בדבר הרלוונטיות של העבר הרעיוני הציוני להווה המעשי הישראלי. ספי ליפקין היטיב לנסח זאת במכתב למערכת לפני כמה חודשים (15.11), בתגובה למאמרי "הצינות המעשית של מרצ". לדברי, לצינות השוויונית והאנטי-גזענית של הרצל והאבות המייסדים, מלכתחילה לא היה כל סיכוי לנצח בישראל בגלל העוצמה ההיסטורית של התרבות הקהילתית היהודית. בשל חיי היהודים במשך אלפיים שנות גלות כמי עוט נרדף, היתה התרבות הזאת ספוגה בהתבדלות ובהתנשאות ביחסה אל הלא-יהודים.

ואולם, איננו עוסקים כאן בניתוח סוציולוגי-היסטורי של הסיבות להשתלטות המרשימה של הלאומנות הגזענית על החברה הישראלית, אלא בפוליטיקה לאומית מעשית, שמטרתה לפעול לשינוי המצב הקיים. כיוון שכך, הרי שהשאלה המרכזית שיש להידרש לה היא אם השמאל הישראלי בכלל יכול לשרוד, להתאושש ולאזור כוח, בלי להתחבר לשפת הלאומיות ולמורשת העבר הלאומי.

גיבוריה הציונים של "אלטנוילנד" מתעבים את גאייר ומפלגתו לא על רקע רעיוני אוניוורסלי, אלא מפני שדעותיו, המשקפות הפנמה של שלילת ה"אחר" האנטישמית תוך השלכתה על הלא-יהודים, מבטאות כעבורם פגיעת עומק ב"אני" הלאומי היהודי שלהם.

באותה מידה, גם על השמאל הישראלי לבנות את מתקפת הנגד שלו מול הגאאירים של היום, לא רק כמגננה על עקרונות הדמוקרטיה וזכויות האדם, אלא בראש ובראשונה נה כמאבק על הרבדים העמוקים של הזהות הלאומית היהודית המודרנית, בהם הערכים האזרחיים והמכילים של מייסדי הצינות המדינית.

כאן טמון, אל נכון, הסיכוי היחיד לכהן שבים מן הימים הפרק החדש והמביש במיוחד בתולדותיה וגלגוליה של רטוריקת האנטישמיות המודרנית – הגזענות וההסתה הפנים-ישראליות של עידן נתניהו – יישאר סופית מאחורינו.